

WYDARZENIA

Piknik naukowy w Gdyni

W tegoroczny, szósty już Bałtycki Festiwal Nauki CMM zaangażowało się szczególnie mocno. W ramach festiwalu odbyła się IX Konferencja Polskiego Muzealnictwa Morskiego i Rzecznego (pod hasłem *Lokalna społeczność a muzeum*), przygotowana została wystawa *Polskie malarki o morzu* wraz z katalogiem zawierającym reprodukcje i opis wszystkich prezentowanych dzieł, a we współpracy z Nadbałtyckim Centrum Kultury także wędrowka po dawnym porcie gdańskim pod hasłem *Niderlandzcy budowniczy Gdańska*.

Kulminacyjnym punktem VI BFN był piknik naukowy, zorganizowany 1 czerwca w Gdyni, na który CMM przygotowało trzy prezentacje: *Archeologia podwodna* – o metodach i warunkach pracy archeologów badających dno Bałtyku, wraz z pokazem sprzętu do nurkowania; *Odzyskane zabytki z dna Bałtyku* – poświęconą specyficznym metodom konserwacji przedmiotów wydobytych ze środowiska morskiego, ilustrowaną przykładami zabytków przed, w trakcie i po konserwacji; *Zabytki na dnie Bałtyku* – przybliżającą praktyczne zagadnienia związane z odnajdywaniem, opracowywaniem i konserwacją zabytków archeologicznych. Frekwencja na pikniku dopisała – stanowiska CMM odwiedziło kilka tysięcy osób, część z nich uczestniczyła w warsztatach edukacyjnych, polegających na odkrywaniu zabytków na zaimprovizowanym stanowisku archeologicznym oraz sklepaniu fragmentów naczyń. Całość przygotowań do udziału CMM w VI BFN koordynowała pani dr Monika Jankiewicz-Brzostowska.

Tczewska Szkoła Morska

Szkoła Morska w Tczewie istniała zaledwie dziesięć lat, był to jednak okres niezwykle istotny, wręcz – jak to ujął jeden z najsłynniejszych absolwentów szkoły, K.O. Borchardt – romantyczny. Od podstaw tworzono program nauczania (wydział nawigacyjny – 44 godziny zajęć tygodniowo, wydział mechaniczny – nawet 54!), pisano i wydawano podręczniki, pozyskiwano statki szkolne oraz ustalano program praktyk i rejsów szkolnych. Uroczyste otwarcie 18 czerwca w tczewskim oddziale CMM – Muzeum Wisły wystawa „Szkoła Morska w Tczewie 1920–1930. Kolebka kadr Polskiej Marynarki Handlowej” ukazuje fenomen tej szkoły, z którą związane są życiorysy wielu najwybitniejszych twórców myśli morskiej II RP i ich uczniów, następców w dziele tworzenia Polski na morzu. O tym, jak istotna dla procesu wychowania była osobowość nauczycieli, a przede wszystkim wspaniała atmosfera, jaką udało się stworzyć w Szkole, uczestnicy wernisażu mogli się przekonać nie tylko na podstawie zdjęć i dokumentów z licznych spotkań towarzyskich, wśród których najważniejszą rolę w procesie integracji środowiska miał doroczny Bal Morski – ale także z opowieści uczestniczki tamtych wydarzeń. Pani Maria Władyczanka, córka nauczyciela języka polskiego w Szkole Morskiej, przedstawicielka „Koła Bachorów” (to żartobliwe nawiązanie do „Koła Tczewiaków” – absolwentów Szkoły Morskiej w Tczewie) z ogromną swadą wspominała te pionierskie czasy sprzed osiemdziesięciu kilku lat.

Ekspozycja przygotowana została przez panie: Ewę Otrembę z Sali Tradycji Akademii Morskiej w Gdyni i dr Elżbietę Wróblewską z Działu Historii Żeglugi CMM, w oparciu o zbiory obu instytucji – przy czym większość dokumentów i fotografii udostępniono szerszej publiczności po raz pierwszy. Wystawę będzie można oglądać do 31 października br.

Wernisaż wystawy „Szkoła Morska w Tczewie 1920–1930”. Od lewej: autorki wystawy panie dr Elżbieta Wróblewska i Ewa Otremba, gość specjalny pani Maria Władyka i dyrektor CMM dr Jerzy Litwin. Fot. Bernadeta Galus

„Moja plaża” w Helu

Znużeni jaskrawością barw nadmorskiego pejzażu turyści mogą odkryć w Muzeum Rybołówstwa nieco inne krajobrazy, utrwalone na czarno-białych fotografiach Roberta Gauera. 18 czerwca otwarta została w naszym helmskim oddziale ekspozycja prawie 30 fotogramów tego artysty, wykonanych w różnych miejscach południowego wybrzeża Bałtyku. Wspólną cechą fotografii jest ich nastrojowość i swoiste odrealnienie dzięki silnemu kontrastowi czerni i bieli. Wystawa czynna będzie do 27 lipca.

XV Wystawa Modelarska na „Darze Pomorza”

25 czerwca zwiedzającym statek-muzeum „Dar Pomorza” udostępniono XV Wystawę – Konkurs Modeli Statków, Okrętów i Dioram Morskich. Wyeksponowano 58 modeli, wykonanych przez 17 modelarzy z Gdańska, Gdyni, Człuchowa i Polkowic. Na uwagę zasługują modele żaglowców w butelkach i w postaci dioram (w sumie 15) wykonane przez pana Kazimierza Dopke z Gdyni – byłego członka załogi stałej „Daru Pomorza”, a później „Daru Młodzieży” – jest to plon marynarskiego modelarskiego hobby. Wystawa potrwa do 29 sierpnia; w tym dniu odbędzie się uroczyste jej zakończenie połączone z wręczeniem dyplomów, medali i nagród rzeczowych. Organizatorami wystawy są Centralne Muzeum Morskie i Liga Obrony Kraju.

PROMOCJE

„Dar Pomorza 3”

W ramach obchodów Święta Morza 16 czerwca odbyła się na pokładzie statku-muzeum „Dar Pomorza” uroczystość zorganizowana przez Polskie Towarzystwo Nautologiczne, przy współpracy CMM. Jednym z punktów programu było „wodowanie” książki „Dar Pomorza 3” z serii „Studia i materiały Centralnego Muzeum Morskiego w Gdańsku”. Autorami opracowań z dziejów żaglowca są panowie: prof. dr kpt. ż.w. Daniel Duda i kustosz statku-muzeum „Dar Pomorza” Marek Twardowski. Znajdziemy tu biografie osób w różny sposób związanych z Białą Fregatą, opis jej rejsów: dookoła świata (1934-35), wokół Cape Hornu (1936-37) i pierwszego po II wojnie światowej (1946 – tu głos oddany został uczestnikom rejsu, oficerom marynarki wojennej, którzy szkolili się na „Darze” ze względu na brak odpowiedniego statku w PMW), dokumenty związane z budową „następnego w sztafecie” – „Daru Młodzieży”, a także zdjęcia i teksty dwóch wystaw prezentowanych na statku w ostatnich latach.

„Wrak statku *General Carleton*, 1785”

Książkę zaprezentował badacz wraku żaglowca „General Carleton” i redaktor monografii o nim, dr Waldemar Ossowski. Fot. Bernadeta Galus

W latach 1995-1999 Dział Badań Podwodnych CMM prowadził badania archeologiczne na wraku oznaczonym symbolem W-32, leżącym na wysokości miejscowości Dębki, niedaleko ujścia rzeki Piaśnicy. Dzięki znalezieniu dzwonu z nazwą statku można go było zidentyfikować jako pozostałości zbudowanego w Whitby brytyjskiego żaglowca *General Carleton*, który zatonął w 1785 roku. Z wraku pozyskano ponad 700 zabytków, które poddano konserwacji, a częściowo także rekonstrukcji. Szybko okazało się, że odkryto unikaty na skalę światową – robocze ubrania marynarskie i jeden

z kilku zaledwie zachowanych pieców statkowych. Wrakiem zainteresowali się specjaliści amerykańscy i brytyjscy, stąd kierownik prac archeologicznych, dr Waldemar Ossowski, zaproponował przygotowanie dwujęzycznej monografii (po angielsku i po polsku), zawierającej wszechstronne studia nad wydobytymi zabytkami i ich całościowy katalog. Tak powstała praca zbiorowa „*General Carleton Shipwreck, 1785 – Wrak statku General Carleton, 1785*” pod redakcją Waldemara Ossowskiego, na którą składa się 17 szczegółowych opracowań przygotowanych przez naukowców z kraju i zagranicy. Na druk książki uzyskano dofinansowanie ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Uroczysta promocja monografii odbyła się 18 czerwca w tczewskim oddziale CMM – Muzeum Wisły. Redaktor książki wspominał nieżyjącego już dra Michała Woźniewskiego, który – zainteresowany miejscową legendą o skarbie na angielskim statku zatopionym przez sztorm tuż przy brzegu – stał się odkrywcą wraku *Carletona*. Podkreślił też, że monografia jest efektem pracy wielu osób – począwszy od badań wraku, w trakcie których ekipę CMM wspomagało kilkadziesiąt osób w sumie płetwonurków z różnych ośrodków krajowych i zagranicznych, poprzez konserwację i rekonstrukcję zabytków przeprowadzaną w Pracowni Konserwacji Muzealiów CMM po opracowania, które są wynikiem szerszych studiów nad tematami z zakresu historii żegluga, budownictwa okrętowego, historii kultury materialnej oraz życia codziennego na statkach w XVIII wieku. Warto dodać, że tomem tym zainaugurowana została seria „Badania archeologiczne Centralnego Muzeum Morskiego”, której kolejną pozycją będzie opracowanie o pierwszym słynnym wraku badanym przez CMM, tzw. Miedziowcu.

WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ

Kureną wokół Zalewu Wiślanego

Litewskie Muzeum Morskie w Kłajpedzie postanowiło wskrzesić tradycyjny typ łodzi rybackiej z Zalewu Kurońskiego, budując w 2001 roku replikę tzw. kureny. Odtąd załoga muzeum odbywa corocznie w sezonie letnim rejsy, najpierw eksperymentalne, sprawdzające możliwości żeglugowe łodzi – po Zalewie Kurońskim i Niemnie, później wypływając na dalej położone akweny, m.in. biorąc udział w festiwalu oldtimerów „SAIL Amsterdam 2005”. Od 2006 roku rejsy odbywały się w ramach projektu Lagomar (Interreg III B), a brali w nich udział także pracownicy CMM, współpracującego w tym projekcie. Po rejsie po rosyjskiej stronie Zalewu Kurońskiego i wokół Zalewu Szczecińskiego przyszła pora na Zalew Wiślaną. Projekt Lagomar co prawda już się zakończył, nawiązane kontakty jednak owocują, stąd pierwsza międzynarodowa ekspedycja repliką łodzi

kurońskiej wokół Zalewu Wiślanego w dniach 2–12 czerwca odbyła się we współpracy Litewskiego Muzeum Morskiego, CMM i Uniwersytetu w Greifswaldzie. Łódź zwodowano przy nabrzeżu Ołowianki, po czym przez dzień cumowała przed Spichlerzami CMM, udostępniona do zwiedzania wraz z wystawą posterową, a następnie pożeglowała trasą: Gdańsk – Kały Rybackie – Krynica Morska – Frombork – Elbląg – Drewnica – Gdańsk. Poza stałą załogą litewską na pokładzie kureny płynęli, zmieniając się na kolejnych etapach, pracownicy CMM, którzy poznawali specyfikę podróżowania na dawnej jednostce.

Kurena (jeszcze bez żagli) w próbnym rejsie po Mołławie. Fot. Kinga Krause

PROJEKTY

Muzeum Żeglarstwa

20 czerwca w Sali Rady Miasta Jastarni w tamtejszym ratuszu odbyła się prezentacja pracy magisterskiej „Projekt koncepcyjny portu jachtowego i centrum szkoleniowo-turystycznego w Jastarni”. Autorką pracy jest pani Monika Jeka z Wydziału Inżynierii Lądowej i Środowiska Politechniki Gdańskiej (kierunek: budownictwo wodne), a promotorem pan dr hab. inż. Adam Bolt. Przedstawiony projekt w znacznej mierze koncentruje się na kwestiach hydrotechnicznych, jednak jego podstawową tezą jest konieczność zbudowania dla portu szerokiego lądowego zaplecza, w którym powinno się znaleźć także Muzeum Żeglarstwa. Po prezentacji pracy rozpoczęła się dyskusja nad jej głównymi założeniami, z udziałem przedstawicieli najważniejszych urzędów gminy Jastarnia oraz województwa pomorskiego. Władze Jastarni poważnie myślą o budowie portu jachtowego (nawet dla 1000 jachtów), a przedstawiona praca magisterska ma stanowić fundament pod przyszły projekt. Kilkakrotnie przywoływano zasadność utworzenia Muzeum Żeglarstwa, a partnera w tym dziele upatrywano w Centralnym Muzeum Morskim. Przedstawiciel CMM pan Radosław Paternoga z Działu Historii Wychowania Morskiego potwierdził zainteresowanie naszej instytucji stworzeniem takiego muzeum.

ZAPROSZENIA

Talizman z podróży

Od 29 lipca do 15 września będzie można oglądać w Muzeum Rybołówstwa w Helu ekspozycję tkanin artystycznych ze zbiorów CMM, zatytułowaną „Talizman z podróży”. Tkaniny są dziełem artystek z Wybrzeża, a zainspirowane zostały podróżami i egzotyką odległych krajów i nieznanych kultur.

Muzyka na Wodzie

6 lipca o godz. 18.00 rozpocznie się w Spichlerzach na Ołowiance kolejny koncert z cyklu „Muzyka na Wodzie” – *Let Me Introduce You to the End* Ryana Socasha (gitara i wokale). Ostatnia płyta artysty, *A Love of the Sea*, określana jest jako wyciszona, „minimalistyczna”, wprost stworzona do kameralnych koncertów...